

33-ik sz. Augusztus 13. 1865.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **BUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos peticor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a kéziratok pedig a lap **szerkesztőségéhez** (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1865.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
 M. AKAD. NYOMDÁSZNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Kerüld a szépet!“ (beszély.) *Jókai Mórtól.* — „Hiában küzdök,“ (költ.) *Szász Gerőtől.* — „A harkányi fürdő és vidéke,“ közli *Nyárfi Károly.* — „Khinai élet. IV.“ — „A balaton-füredi szinkör,“ *Boboz Istvántól.* — „Az ezyies-i barlang,“ *Rónay Jácintól.* — „Egy hét története,“ *Vadnai Károlytól.* — Ujdonságok. — Vegyes közlemények. — Irodalom. — Nemzeti színház. — Szerkesztői üzenetek.

Képek: „A mária-gyüdi templom.“ (Menzel L. fényképe után rajz. *Blumberg.*) — „A harkányi fürdő.“ (Nyárfi eredetije után rajz. *Blumberg.*) — „A siklósi vár. (Menzel L. fényképe után rajzolta *Blumberg.*) — „A balaton-füredi szinkör.“ (Frey és Gerster tervrajza után rajzolta *Haske.*) — Képtalány.

Vegyes közlemények.

* (*Almássy Pál Karlsbadban.*) Egy bécsi lap levelezője Almássy Pál Karlsbadban időzéséről a következőket írja: „Megható jelenet tanuja voltam. Egy 1848 és 1861-diki derék magyar képviselővel sétálgattam, midőn az egyszerre elhagyott s egy velünk szemközt jövő félmagyar ruhába öltözött deli férfi nyakába borult. Mindketten sokáig és mélyen megindulva tartották egymást átélve. Az oly szívélyesen üdvözölt — Almássy Pál volt, ki az olmcüci várból két hónapra bocsáttatott el, hogy a fürdőt használhassa. Ez megengedtetett a nélkül, hogy kérte volna, és midőn a várparancsnokot kérdezte, hogy ki fogja elkísérni, ez azt felelte, hogy „senki, ön két hónapra tökéletesen szabad — becsületszavára!“ Nem lehet kételkedni, hogy a kegyelem ez ideiglenes jelét nemsokára egy teljes fogja követni. Almássy itt mindig leánya, ipja és ennek gyermekei oldalánál van. Almássy apa és nagypapa; éveit és sorsa dacára még mindig csinos, érdekes, majdnem ifju jelenség.“

* (*Az Emich nyomdáról*) érdekes adatokat közöl a „Föv. L.“ Főlemlítvén, hogy 4 napi és 12 hetilap; a tud. akadémia, a Kisfaludy-társaság, Szent-István és Szent-László társulatok kiadványai, a földhitelintézet, a pesti biztosító-intézet, „Hungaria“ és pesti iparbank minden nyomtatványa; s ezeken kívül még évenként négy-ötszáz darab könyv jelenik itt meg, — így folytatja: E könyvek, hírlapok és másnemű nyomtatványok halmaza évenként 25—30,000 rizma papirt emészt el, tehát 500 ivvel számítva 15 millió ivet, mely 150—160,000 ftnyi érték; ezenkívül nyolc—tízezer frt áru öntött betűt, hét—nyolcezer forintnyi fametszvényt (képes lapok és könyvekben), s ezer-nyolcszáz forint áru festéket. — A betűszedők, nyomók, gépészek, nyomdászfiúk és lányok heti fizetése ezerszáz forintba megy; a hírlapok bélyegzése, postajegyek és hirdetésdíjak évenként nyolcvan — kilencvenezerre; a szerkesztőségi díjak, tisztviselők s írói tiszteletdíjak szintén hetven-nyolcvanezer forintba sat. Hét különféle szerkezetű gyorssajtó (némelyik már hazai gyártmány) működik e nyomdában. Van aztán öt kézi sajtó, melyen a finomabb, színezett nyomásokat eszközlik; most a „Hazánk és a Külföld“ színes kép-mellékletét készítik rajtok.

* (*Az atlanti távirtdalhuzalról*) ismét nyugtalanító hírek érkeznek. A nagyszerű vállalat, mely két világrészt hozott volna közelebb egymáshoz, úgy látszik meghiusul. Az utolsó jelentés szerint az elszigetelés Valentiatól 1250 mföldre teljesen megszűnt. Valószínűnek tartják, hogy a lebecsült huzal egy részének hüvelye megsérült, a sérülés

a feszülés által tovább terjedt, s így a vezető-sodrond hüvely nélkül maradván, az elszigetelés lassankint megrontatott.

* (*Kholera.*) Ankonában a kholera a szó szoros értelmében dühöng. F. hó 7-én 270 kholera-eset fordult elő, s az nap 102 ember halt meg. Turinból írják f. hó 5-ről, hogy többé már nem titok, miszerint a kholera nemcsak Ankonában, hanem Florenc, Genua, Milanó és Livornóban is elterjedt. Nem akarták a népet nyugtalanítani, s a hatóságok a baj terjedésének meggátlására sem igen gondoltak. — Spanyolországi sürgönyök szerint a kholera Cadixban is kiütött. Belgrádban pedig a kormány a török határok hosszában 5 napi vesztelést rendelt emberekre és árukra egyaránt.

* (*Egy bécsi lakoma.*) A bécsi egyetem ötszázados ünnepe alkalmával az ünneplők természetesen lakomát is tartottak, melyen említésre méltó esetek fordultak elő. A lakoma alatt a porosz királyról nevezett magyar huszárezred zenekara muzsikált, s ez, épen a Schmerling ur áldomására magyart kezdett huzni. A német egység és német egyetemekre mondott toaszt által fellelkésített gyülekezet a „Das deutsche Vaterland“ nótát követelé. A huszárok a nagy lelkesedést látva, a Rákóczy-indulót kezdték harsogtatni, míg a lakomázók folyvást kiálták, hogy a német dalt! A nagy zűzvavar elképzelhető. Végre aztán a német dalt énekelni kezdik, evvel akarván elnyomni a zenét, mi természetesen nem sikerül, s a Rákóczy tovább harsog, mignem a huszárok helyét Strauss zenekara foglalja el. A német dallal azonban ez sem állott elő. — A lakoma vége felé egy odavetődött pozsonyi szolgabíró felköszöntötte a vele nagyon barátságosan társalgó rektort, Hyrtl-t, még pedig magyarul; elmondta, hogy Hyrtl-t ugyan Kis-Mártonban született, de nagy Márton lett belőle, stb. Erre Hyrtl-t, a ki rózsaszín kedvében volt, szintén magyar nyelven válaszolt s kijelenté, hogy „boldognak érzi magát, hogy magyar.“ Ezért aztán most van is mit hallgatnia a bécsi lapoktól!

* (*Abd-el-Kader*) — írják Párisból — a Rivoli utcában egy öregek külsejű uri egyénnel találkozott. Pillanatig meglepetve tekintettek egymásra, azután kölcsönösen köszönve tovább haladtak. Abd-el-Kader császári diszhintóban ült; az öreg ur ellenben polgári ruhájában észrevétlenül folytatta utját a tömeg közt; Lamoricière tábornok volt, ki az emírt egykor Algírban elfogta.

* (*Napoleon császár Plombièresben*) teljes visszavonultságban tölti idejét. Semmi felőtölő küljelenség nem mutat ott a magas vendég jelenlétére. Ugy látszik, még a kíváncsi közönség is felfogja,

Első évi folyam.

33. szám.

Augusztus 13. 1865.

Kerüld a szépet!

Beszély.

Írta **Jókai Mór.**

(Folytatás.)

Minden úgy történt, a hogy kívánták. Ég, föld kedvezett a cselszövénynek. Az esteli kerti ünnepélyen derült ég fogadta a tűzijáték emelkedő csillagait, ide lenn pedig száraz avar fogadta a le szálló csillagokat; a ciprusberek valahol kigyuladt; az égésből nagy zavar támadt, a növendégek sikoltozva futottak szerteszét, a férfiak nagy igyekezettel láttak az oltáshoz, kiki elfeledte a másra való gondját, s a közzavar órájában senki sem ügyelhetett rá, hogy az égő ciprusberek világítása mellett a kertilakban mi megy végbe?

Ott négy férfi és egy hajadon találkoznak össze.

A férfiak közül kettő a násztanú, egy a vőlegény, egy a pap; a leány a menyasszony.

A protestans szertartás rövid és körülménytelen. Az áldás kimondása után a tanúk aláírják a házassági okleveleket: egy a vőlegénynek jut, egy a menyasszonynál marad.

Azzal a két tanu Björnsfielddel előre siet, hogy a megrendelt előfogatokat eleve kiállítsa a futók számára; míg Anna vőlegényével együtt a kert utain keresztül a park ajtaját siet elérni, a hol a rejtett kocsi vár rájuk.

Odáig eljutnak észrevétlenül, Anna kedvesétől emelve a hintóba felszökik, utána boldog vőlegénye, a hintó ajtaja becsapódik és már most előre!

Anna vőlegénye mellett ült már, s valami új érzelem fogta el szívéit.

De ez nem az öröm, nem a kék érzése volt; hanem valami titkos félelemé.

Ott ült már a szép szőke ifju mellett, ki álmainak eszményképe volt, vállait annak karja tartá átölelve, és mégis úgy borzadott e percben, mintha egymáson verő sziveik közé Radzivil rúg, jószágteljes arca emelkednék ijesztően, s számon kérné: „miért árultad el magad, miért árultál el engem?”

A hintó sebesen gördült tova; még lámpásai sem voltak meggyujtva, hogy az üldözők észre ne vegyék.

— Ha utolérnének? rebegé Anna, reszkető szóval.

A csók elfojtotta félelme hangját.

A legelső állomásnál, hol lovakat váltott, a kocsis figyelmeztette az uraságot, hogy a távolban fényes pontok látszanak sebesen közeledni.

Azok az üldözők.

A Fortuna-kastélyban észrevették már Anna eltünését s nyomában voltak.

„Siessünk.”

A fénylő pontok az éjben hol közelebb jöttek, hol távolabb maradoztak. Anna reszketett, ha utolérnének!

A legutolsó állomáson, mely Civitavecchia közt volt; a szőke alkuba ereszkedett a postamesterrel valamennyi fogata iránt, hogy azt mind magával viszi, az utánuk jövőknek ne maradjon váltani való fris fogat. A postamester vonakodott, mentegőzött. Utoljára Anna gyémántos gyöngyláncát veté neki oda díjul; s ez használt. Minden előfo-

gat a menekülőkkel ment, az üldözők nem válthattak paripát.

Anna csakugyan megmenekült — attól, hogy jó barátai utolérjék.

Midőn Civitavecchiához értek, már akkor hajnalodni kezdett; s a hogy a csillagok egyenkint kialudtnak a felpirosló hajnal előtt, úgy aludt ki a félelem is Anna szívében a szerelem előtt.

A kikötőben várt rájuk a sajka, mely a tenger-magason horgonyzó hajóra volt szállítandó a boldog új házásokat.

Anna könnyebbült szívvel foglalta el helyét a csónakban, s midőn a partok eltaszták azt, még annyit sem mondott szívében, hogy „addio.”

Pedig a szép olasz partok, bókoló narancsfáikkal mintha mindazt integetnék utána: „addio, addio!” — „Mi téged úgy szerettünk itt; soha sem hullott sárga levelünk a fejedre; addio, addio!” — „Itt védve, oltalmazva voltál; narancsfa, olajfa árnyéka szent; nem bánthatott benne senki; addio!”

Anna nem viszonzta a búcsuzó zöld partok szavát, elfordult a csónak másik oldalára, hogy a hajót lássa, mely kedvese országának színeit viseli.

Ott lebegett a sik vizek felett büszkén a pompás két sor ágyus fregatta. A legdrágább gyöngy-sor, a mivel a legnagyobb urak büszkélkednek.

Annának nagyszerű fogalmai támadtak azon német fejedelemség hatalma felől, mely ily pompás ékszereket viseltet a tengerrel.

„Tehát mégis fejedelemnő lettem!” gondolá magában büszkén.

Az evezőcsapások mind közelebb vitték a szép

hadihajóhoz, már kivehető, hogy a hajószemélyzet mind föl van állítva tiszteletére a hajó-mellvédeken, a tengerészek a vitorla-póznákon, egész fel az árbockosárig, a tisztek diszültözetben állnak az emelvényen: — ez mind az ő tiszteletére történik.

A csónak odaért a hajóhoz, az emelő daru vas-karja átszállítá róla a hölgyet, a férfiak felkusznak a kötélhágcsókon.

A földözetre érve, a szőke karja alá vette Anna kezét s a sorfalat képező katonaság között odavezetete őt, a hol a tisztek álltak az emelvényen. Ott egy percre magára hagyta s ő maga felszökött az emelvényre a tisztek közé.

Annát meglepte ez elhagyatás s fölveté s zemeit. Elég bámolni valója volt.

Először az, hogy Björnsfield, a ki őt eddig, mint lelkész oktató és megesketé, ezuttal pompás aranyos admiráli egyenruhában áll előtte, széles selyemövvvel, gyémántos érdemrendekkel rakva, háromszögű tollas kalappal. Másodszor pedig az, hogy férje, a szőke fejedelem egész alázattal lép Björnsfieldhez s halk susogással mond neki valamit: mire az leereszkedő arccal megveregeti a jelentéstevő vállát.

Az alattvaló szolgálja az ő fejedelme vállát.

Azután pedig Björnsfield lelép az emelvényről, odamegy Annához s megfogva a hölgy kézcsuklóját, nyers hangon e szavakat mondja neki:

„Tarrakanoff Anna leányasszony! én tégedet, az én urnóm, a cárnő parancsára, e hajó földélzetén, mely Oroszország területe, ezennel foglyommá teszlek.”

(Folyt. köv.)

Hiában küzdök...

Hiában küzdök, mind hiában;
Szabadulni, zárva az út;
Szét van törve, ah, régi számyam,
S akaratom megejt, hazud!
— Csak hitvány erő az akarat;
Hogyha a seb vérzik, sajog;
Ha erő volna, egy perc alatt
Megszünnének a sohajok.

Akaratomtól, tőlem függ-e,
Hogy ne fájjon szívem, ha fáj?
Tűzét az ég ha reám küldte:
Az akarat nem akadály!
Akarhatom-e, hogy ne sirjak,
S jaj ne törjön ki ajkamra:
Ha állok szélén egy mély sirnak,
Mely anyámat eltakarta?!

Hát, ha kedvesem lesz halottá,
— Ah rám nézve, hogy már halott! —
S ez szent hitemet ha kioltá,
Mint egy bohóe kacagjak ott?
Ha könyök árja mossa arcom;
S a lét s nemlét közt inogva,
Szívem sajog a kétes harcon:
Hát, tehetek-e én róla?!

Jobb volna — szóltok — kiüríteni
A felejtés habzó kelyhét,
S a talhoz vágni — ugy-e — mint ti,
Hogy milljóba repedjen szét;
Igy szólni mindig: öröm, jövel!
Nem ismerni, hogy mi a kín;
Járni mosolygva, emelt fővel,
Mint az örömlány oda kinn.

— Földi bölcsesség, hig tudomány,
 Vakítja az ember szemét:
 Mint a folyamban — ha hullámot hany —
 Csillogóvá lesz a szemét! —
 , . . Legyetek hát csak ti boldogok,
 Nekem nem kell örömtők:
 Inkább soha nem mosolygok;
 Inkább még ma megőrülök!

Szász Gerő.

A harkányi fürdő és vidéke.

(*A harkányi fürdő története és jelene. — Siklós. — Zsigmond király börtöne. — Régi török fürdők. — Három franciskánus története. — Siklós ma. — Kildtás. — Rege az ördög szántásáról. — Harkány eredete. — A mária-gyüdi búcsujáró hely.*)

A jótékony természet gazdagon látta el édes hazánkat mindazzal, a mi lakóinak fölemelésére szolgálhat. Vannak hatalmas folyamaink, tavaink, érc-termő hegyeink s szemgyönyörködtető völgyeink és lapályaink. Gyönyörű ligeteinkben pedig hely-lyel-közzel kristály-tiszta források bugyognak, mik legnagyobb részt a szenvedő emberiség javára gyógy-erővel is bírnak. Megáldá az isteni gondviselés e forrásokat mindennel; de megtagadá tőlük a hirnevet. Ily sorsa van — nem kétlelem, hogy ismeretlen a szíves olvasó előtt — az igénytelen, de sok bajban segítő *harkányi* fürdőnek is Baranyában.

Harminckilenc évvel ezelőtt e hely kigyó s béka lakta tanya volt, s most a nádas kiirtva, a mocsárok eltűntek. 1823. évben csatornáztattak a harkányi mocsárok. E munkában bizonyos *Pogány János* mária-gyüdi lakos is részt vett, kinek már két év óta lábai meg voltak dagadva s szaggatások gyötörték; e helytt dolgozván estig, másnapra lábdaganata annyira elapadt, hogy nemcsak csizmát huzhatott, hanem mankóját is elvetheté. Ez esemény hírére P.* urodalmi felügyelő a történetről személyesen akarván meggyőződni, *Pogány* lábait sebész által megvizsgáltatá, ki azt teljesen meggyógyultnak állította. Ugyanazon évben két mankón járó koldus is visszanyeré lába épségét, mely események a megyére fölterjesztetvén, kiküldetett Pécsről egy gyógyszerész a vizet vegyileg megvizsgálni, miből kitűnt, hogy a víz a forrásnál 60° R. szerint, a felszínen 32°—42° R., továbbá szikhalvagot, szénsavas keseréleget, szénsavas mészéleget, kevés kovasavat, igen nagy mennyiségű ként künkénegszesz alakjában, szénsavas szikéleget, sósavas szikéleget, kevés szénsavas vaséleget, kevés kénsavas szikéleget s jódot tartalmaz. E szerint tehát a víz *kénes, konyhasós s égvényes lév víz jódval*. E műtét után az urodalom az iránt lön megkeresve, hogy a szenvedő emberiség javára e forrás föntartassék.

1825-ben 12 szobából álló fürdőépület jött létre. 1845-ben ugyanannyi; míg most már mintegy 50 fürdő-szobával bír. Ezek átellenében van a fürdői kényelemnek egészen megfelelő lakház 50 szobával.

A gyógyvíz használ minden bőrbajban, reumatikus fájdalma, aranyéri-, gyomorrendetlenség stb. bajban.

Harkány festői vidékének leírására tollam gyenge.

A harkányi fürdőépületeket park övedzi körül tekerényes sétautáival; séták alatt kitünőbb zenészek mulattatják a vendégeket. Komor és esős napokon a társalgó terem nyújt szórakozást, hol Pünkösd-, Péter-Pál-, Anna- és Istvánnapkor dalidó tartatik.

Legujabban a fürdőhelyiség felemelésében sok anyagi áldozatot hozott annak bérlője, Brenner Márton, ki semmit nem kimél, hogy vendégei minden zugolódás nélkül, sőt vidáman, meglegedetten hagyhassák el e helyet, hol annyi kedves napot töltének.

Képünk az új oszlopos fürdőházat, egy a lakházat s a parknak egy részét ábrázolja.

Most térjünk át Harkány környékének ismertetésére, hol első helyen említjük Siklóst.

A ki történetünk lapjait forgatja, jól tudja, hogy Zsigmond király a Garák birtokában volt siklósi várba záratott. Siklós vára tehát történeti nevezettség, s némelyek állítása szerint már a rómaiak idejében is létezett Seronis vagy Serona név alatt. Hazai történetünkben azonban csak a XVI. században akadunk nyomára, mikor Gara nádor birta; hogy ki építtette, az nem tudatik. Nevét, a monda szerint, a lovak sokaságától vette — mert e nagy síkföldön sok ló volt s azért *Soklós*-nak neveztetett, mint ez a régi földleírásokból is kitünik; később Siklós lön.

1191. évben Suklosi vagy Siklósi Simon birto-

kában volt, kinek maradékai maguk között föl-
oszták; utóbb a Garákra jutott.

1474. táján Gara László fiának, Jóbnak magva-
szakadtával a királyi fiskusra szállt s egy 1482.
évi április 24-ről kelt oklevél szerint Corvin Má-
tyás természetes fiáé, Jánosé lön a vár s város.
Ennek halála után a Perényi család birta. Később,
midőn a törökök Budát elfoglalták, Siklós is el-
esett. 1686-dik

október 30-kán
visszafoglalta-
tott s báró Cap-
rara Aeneas lo-
vassági tábor-
noknak adomá-
nyoztatott; ez-
után a Batthyá-
nyi ágra szállt,
1850 óta pedig
a császári kincs-
tári urodalmak
egyike.

Siklós 143
évig volt török
kézen s az alatt
sokat szenvedt.
Okiratok
bizonyítása sze-
rint az akkor is
létezett sz. Fe-
renc - rendűek
közül 3 atya itt
kegyetlenül ki-
végeztetett. —
E jeleneteket a
kolostor folyo-
sóján függő ké-
pek ábrázolják.

Erős, termés-
kőből épült kör-
falának romjait
az öt torony-
nyal maig is lát-
hatni, melyek

közül az egyik még ép s magtárul használtatik;
előbb szélmalom volt. A fellegvár kettős kapuval
bir, ezek elsején a Garák cimere láthatni. A fel-
legvár 1800—30 közt villám által fölgyújtott;
később tető alá vették. Első emeleti szobái most
a nyugati oldalon a járásbirói, adószedői hiva-
tal s a járásbiró lakása, míg a II-ik emelet egészen
pusztulásnak indult, s csak az éjszaki szárny lak-
ható. Képünk nyugati oldalát ábrázolja. Van ká-

polnája is, mely igen csinos goth modorban épült;
csak az kár, hogy annyira elhanyagolják. Egy ten-
geri kagylókból kirakott szüz Mária képet, mely a
főoltárt díszíti (volt benn 3 oltár, most azonban csak
2 van), becsesnek s nagy értékűnek mondanak.
A fellegvár kis négyszögű udvarában oly mély
kút van, hogy fél óráig kell a keréken 1 1/2 akós
vedret fölhuzni. — Némelyek szerint Zsigmond

börtöne a ká-
polna melletti,
mások szerint
pedig a déli ol-
dalon levő szo-
ba volt; ez utób-
biban egy kan-
dallót is mutog-
tatnak, mint
Zsigmond ki-
rály kandalló-
ját.

A szt. feren-
ciek kertjéből a
törökök által
készített föld-
alatti fürdőhöz
juthatni; mert
tudni kell, hogy
Siklós is bir
oly forrásokkal,
melyek langyos
vizűek, csak-
hogy nem oly
gyógyerejűek,
mint a harká-
nyiak. A kolos-
torból és a vár-
ból megragadó
kilátás van min-
denfelé.

Innen lehe-
tetlen, hogy
szemünkbe ne
tűnjék a távol-
ban kékülő cu-

A mária-gyüdi templom. (Menzel L. fényképe után rajz. Blumberg.)

korsüveg alakú hegy, barázdált oldalával. E he-
gyet *harsányi* hegynek nevezik. Ezelőtt Sársom-
lyónak hívták. A történet állítása szerint IV. Béla
1249. évben azt a körülfekvő helységgel együtt
Dobicsa Miklós tárnoknak adományozta, hogy azon
várat építsen, melynek romjai maig is láthatók.

E hegy déli oldala a csuéstól kezdve barázdált,
mit a nép az ördög művének állít e regében:

Egy szegény és elhagyott özvegy nőnek 7 gyer-

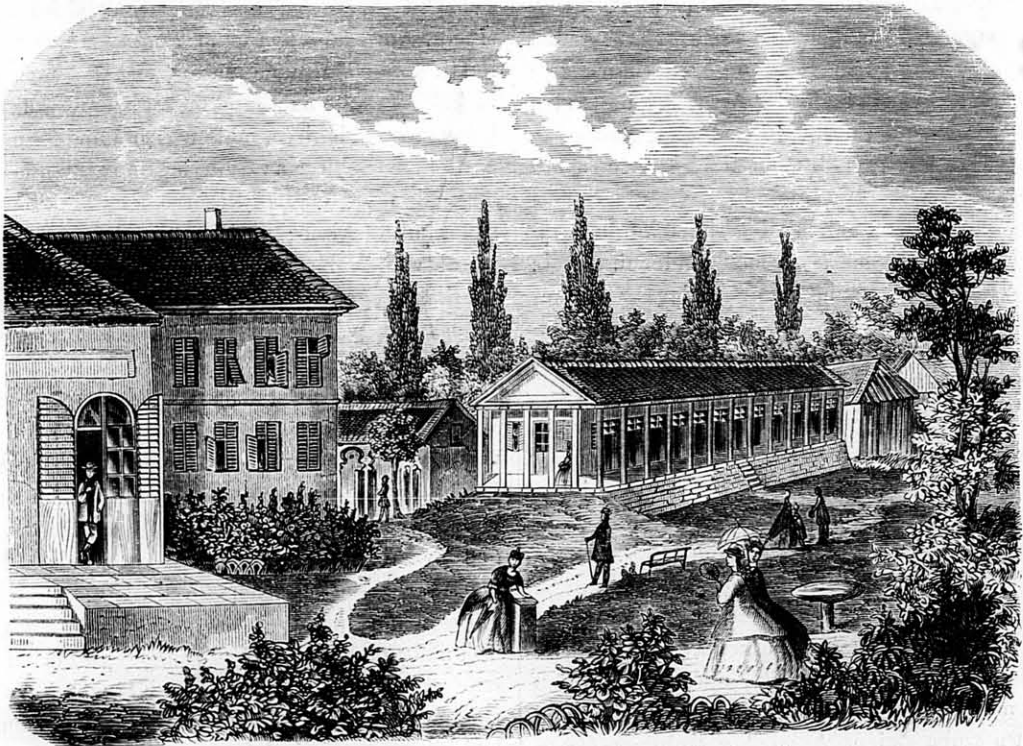
meke vala ; szorultságában mindenkitől elhagyatva, az ördöghöz folyamodott, ki segítségét nem vonta meg tőle azon föltétel alatt, ha legifjabb leányát neki átengedi. Az anya engedett, mert leánya rutnak tetszett.

Időközben 6 gyermeke elhalván, a legifjabb megmaradt, kiből csodaszép szűz fejlődött. Az anya már megbánta tettét, s mindig azon gondolkozott, miként játszhatná ki az ördögöt.

Eljött az átadási idő ; az ördög megjelent. De mielőtt gyermekét átengedé, azt parancsolá az ördögnek, hogy e sziklás hegyet szántsa föl egy éj alatt, azt gondolván, hogy erre az ördög képtelen,

Siklós lakói nagyobbrészt becsületes és szorgalmas reformált vallásu magyarok, vannak azonban g. n. egyesültek is, és r. katolikusok, kik templommal is bírnak. Csinos házai vannak ; ezek közül kiemelendő a most építésben levő városház, a zsinagóga, a régi török mecset stb. Szellemileg sem maradt hátra Siklós, mert van kaszinója s olvasó-egylete. Mint hirlik, a kath. tanoda főelemi tanodává leendő átalakításán is igyekeznek.

A harkányi fürdő-vendégek közül tán senki se távozik a nélkül, hogy Siklós után Mária-Gyüdöt is meg ne látogatná, mely helyet a római katolikus búcsujárok igen jól ismernek, minthogy éven-

A harkányi fürdő. (Nyári eredetije után rajz. Blumberg.)

de mikor éjjel tájban már fele a hegynek föl volt szántva, megijedt s a hegy alá menve, oly természetességgel és harsányan kezdett kukorikolni, hogy a helység kakasai is kukorikolának, mit az ördög meghallván, művét bevégtetlennek hitte és az ekén ragadt földet ledobta, mely mai napig is ördög dombjának hivatik ; s ezzel az ördög nagy zajjal pokolba szállt.

Az anya célt ért, mert gyermekét megmenté. Innét a falu Harsány elnevezése.

kint mintegy 50,000 ájtatoskodó szokott ide zárándokolni. Mária-Gyüd már II. Gejza alatt 1148-ban híres búcsujáró hely volt, ki itt nagyszerű kéttornyu templomot emeltetett a boldogságos Szűz tiszteletére, s kétségkívül ennek helyén épült a mostani egyház is.

Mária-Gyüd lakosai nagyobb részt reformátusok ; Harkánytól fél órányira, a heglánc oldalában fekszik, s regényes vidéke élvezetet nyújt a szemlélőnek.

Közl: **Nyári Károly.**

K h i n a i é l e t.

(Bourboulon francia követ és neje följegyzései nyomán.)

IV.

(A család szervezete. — Az öregek s az ösök. — Halottak napja. — Császári gyász. — Temetési szertartások és temetők. — A nők helyzete.)

A khinai törvényhozók a császári tekintélyt a Khinában oly hatalmas gyökeret vert patriarkai csalárendszerre alapították. Az aggok tiszteletét államtörvény rendeli. Gyakran láthatni Peking utcáin tehetetlen aggokat, kik szegények arra hogy hordszéket bérelhessenek, unokáik által vont kézi targoncán ülve; utközben a fiatal emberek hódolatát fogadják, kik felhagynak játék és munkával, hogy tiszteletteljes állásba tegyék magukat. A kormány maga első rendben igyekszik ez érzelmeket gyarapítani, mennyiben a nagyon hajlott koru öregeknek sárga ruhát osztat ki. A sárga ruha (tudva van, hogy e szín az uralkodó család tagjainak van fentartva), a legnagyobb megkülönböztetés, a mi-ben egyesek csak részesíthetők.

Hetven éves korában minden khinai köteles családja és barátai számára lakomát rendezni, mivel: *elérte a tisztos kort*, és ha életét gazdagság gyűjtésére fordította, ha sok gyermeke van, elérte, közhit szerint, a szerencse azon tetőpontját, melynek itt e földön ember csak örülhet.

Az ösöknek oly annyira általános tisztelete ugyanezen elv alapján keletkezett. Nagyon megható az ösök iránt itt tanusított tisztelet, emlékezőtöknek folytonos felujtása s azon néma részvét, melyet a család sorsa iránt tanusítanak. Nincs egyetlen kunyhó sem, habár még oly szegény is volna, melyben azon kis táblácskák, a melyekre az elődök nevei vannak felvésvé, kezdve azon, ki a család alapítójának tartatik, egész a legutóbb elhalt nagyatyáig, ne foglalják el a legtisztsebb helyet a szoba elején. A gazdag embereknél külön szoba szolgál e célra, egy neme a házi szentélynek, melyben a család minden arképe és ereklyéje áll. E hely gazdag ékitményekkel van feldíszítve, benne folytonosan lámpák égnek; a vallásos szokás rendelte időben megjelennek itt a családtagok, illatos szereket égetnek, áldozatokat mutatnak be és térdeikre borulnak. A család feje nem tesz semmi fontos elhatározást a nélkül, hogy el ne menne ősei templomába, komolyan fontolóra venni a dolgot, mi által mintegy meghívni látszik azokat, hogy vegyenek részt utódaik jó és balszerencséjében.

Ezen kultus és a Confuce emléke iránt tanusított hódolat a tizennyolcadik században vitákra adott alkalmat a katolikus térítő közt. Némelyek

megtűrni javaslák, mint ártalmatlan szokásokat, mások kárhoztatták, mint bálványimádást és ez utolsókat támogatta a római szent szék is. Az e tárgyban támadt szerencsétlen viszálokodások nem tetszettek a khinai kormánynak, mely ebben az intolerantiát látta fellépni s elrendelte a keresztyének üldözését

Az ösöknek házi tiszteltetésével lépést tart azon gyöngéd gondosság, melyet azok sirjai iránt tanusítanak. April hónapban van *Tchang-feu* vagy a halottak ünnepe. Minden ember, férfiak, nők, gyermekek, egész le az állatokig, kis szomorufűz ágakkal vannak felékitve, mely a fájdalom és emlékezés jelképe; ekkor az ösök sirjaihoz mennek, melyek gondosan vannak kezelve, s ez alkalomra virágokkal felékitve; a sirkörüli talajt aranyos papírral vonják be, viaszgyertyákat és tömjén rudacsákat égetnek, és a hagyományok értelmében, köröskörüli válogatott ételkekkel telt edényeket raknak.

A külső gyászolást szorosan megtartják: ez egy apáért vagy anyáért három évig tart, s ez idő alatt még a mandarinoknak sem szabad részt venni a közügyekben, magányban kell élniök, nem szabad látogatásokat tenniök s félbe kell szakítani minden hivatalos összeköttetést. A gyászruhák legelfogadottabb színe a fehér.

Bourbolon ur és asszonyosság Pekingben mulatása alatt meghalván *Hien-foung* császár, a császári gyász elrendeltetett egész Khinában. Az ilyes rendeletek szigora szerfeletti. Senkinek sem szabad kilencven napig leborotválatni fejét; mindenmü családi multság el van tiltva egy év és egy nap elteltéig; a nyilvános ünnepélyek, színházak, bűvészek mutatványai szünetelnek három évig; a törvényszékeknek szünidejük van és egyetlen házasság sem köthető bizonyos, a törvény által szabott határidő eltelté előtt. Beszélük, hogy a követsegnek egyik khinai születésü raktárfelügyelője megtudván, hogy a császár közel van végéhez és sietve be kellett venni magát rendezni, szabadságidőt kért, hogy a lehető rövid időn megházasodhassék; azonban, minthogy leendő nejét, a khinai szokások szerint nem nézhette meg, és a körülmények nem engedtek időt, hogy közbenjárók által szerzen magának tudomást, néhány nappal később nagyon siralmas pofával tért meg, mondván, hogy

neje vén is, csunya is, és hogy ő csufosan rá van szedve.

Mi sem hasonlítható a khinai meglepő nyugodtságához a halállal szemben. A betegek minden nyögés, vonaglás nélkül halnak meg, azon nyugodt megadással, mely a keleti fajok egyik legsajátságosabb vonása. *Huc* atya beszéli, hogy midőn nem rég megtérített hivei a halotti szentség kiszolgáltatására szólították valamely beteghez, nem mulasztották el mondani: *a beteg már nem szíja pipáját*; mi annyit jelentett, hogy a veszély küszöbön van.

Európában rendszerint nem igen szeretnek a koporsóról beszélni, mert ez gyászhozó tárgy, mely lopva hatol be a lakásokba, s szemcink látára rabolja el rokonainkat. Khinában ellenben látványosságot csinálnak belőle. A gazdagoknál az ősök számára berendezett szentély mellett van egy szoba, hol a család minden tagja számára, készen osztályozva és számozva állanak a koporsók. Az emberek minden fillért megtakarítanak, csak hogy fényesebb kiállítású koporsót vehessenek, mint mások; a fiu nem hisz szebb ajándékot adhatni öreg és beteges atyjának, saját munkája béréből vásárolt koporsónál. A halál ezen gyászjelei nálok a ház díszitményeikhez tartoznak. Látni kellene, hogy minő gonddal vannak metszve, aranyozva és festve élénk színekkel.

A temetés gyászos ünnepélye a legkedvezőbb alkalom a khinaira nézve, hogy fényűzést fejtsen ki és gazdagságát mutogassa. Volt eset róla, hogy családok jutottak tönkre egyik meghalt tag fényes temetése következtében.

A gyászszertartások igazgatói mindjárt reggel a halottasház kapujában diadalívhez hasonló gyékénykészüléket állítanak fel, mely alatt fogadott zenészek játszanak szomorú és ünnepélyes dallamokat. Az előterem egészen posztóval bevonva, a boldogultnak barátjait és ismerőseit fogadja be, az elhaltnak arcképe a házi istenek és ősök szobrai fölé van függesztve. E célra előre elkészített asztalokra drága étkeket raknak, minden meghívott köteles ide leülni és enni, mert hisz a halott az, ki élébe ezen kedvenc ételek rakvák, hisz ő maga fogad benneteket és eszik veletek. A koporsót nem látni, az egy félreeső szobában van elhelyezve. Nem sokára rézdobok jelentik a halottas menet indulását: elől mennek a zászlóvivők, kibontott zászlókkal és festett keretekkel, melyeken magasztaló feliratok vannak; ezek után jönnek a zenészek, tulnyomók a fuvóhangszerek, mint harsonák, fuvolák, kürtök és mindenekfelett az elkerülhetlen tam-tam; a kissé egyhangú, de nagyon szomorúteljes dallamok megszakítás nélkül

hangzanak, azután jönnek a papok, hátukon oltárokat és az istenség szobrait emelve. Ezen papok közvetlen a koporsó előtt mennek, melyet roppant nagy gyászalkotmány és selyem makkokkal kivarart takarók környeznek. Arany cifrázatok, a legvidámabb, legélénkebb és legtarkább színek ékítik a halottas kocsit és a ravatal borítékát mely vízfestményekkel van díszítve. E nehéz gépet nem öszvérek vonják, hanem emberek viszik vállaikon mint egy palankint; legalább negyven emberre van szükség, hogy egymást felváltva vihesék. A koporsót egy csapat siratóköveti, lehajtott és fátyolozott fővel, s orrhangon ejtett jajgatásaikkal kísérik a zene hangjait; végül jön a család fehér szövettel bevont hordszékeken elrejtetten ülve. Helyes tapintatra mutat, hogy a boldogult egy rokona se láttassa magát, mivel feltehető, hogy mindenik el van merülve a fájdalomba.

Minden a legnagyobb csendben történik; a khinaiak, kik annyira szeretnek lövöldözni, ily alkalommal felhagynak vele.

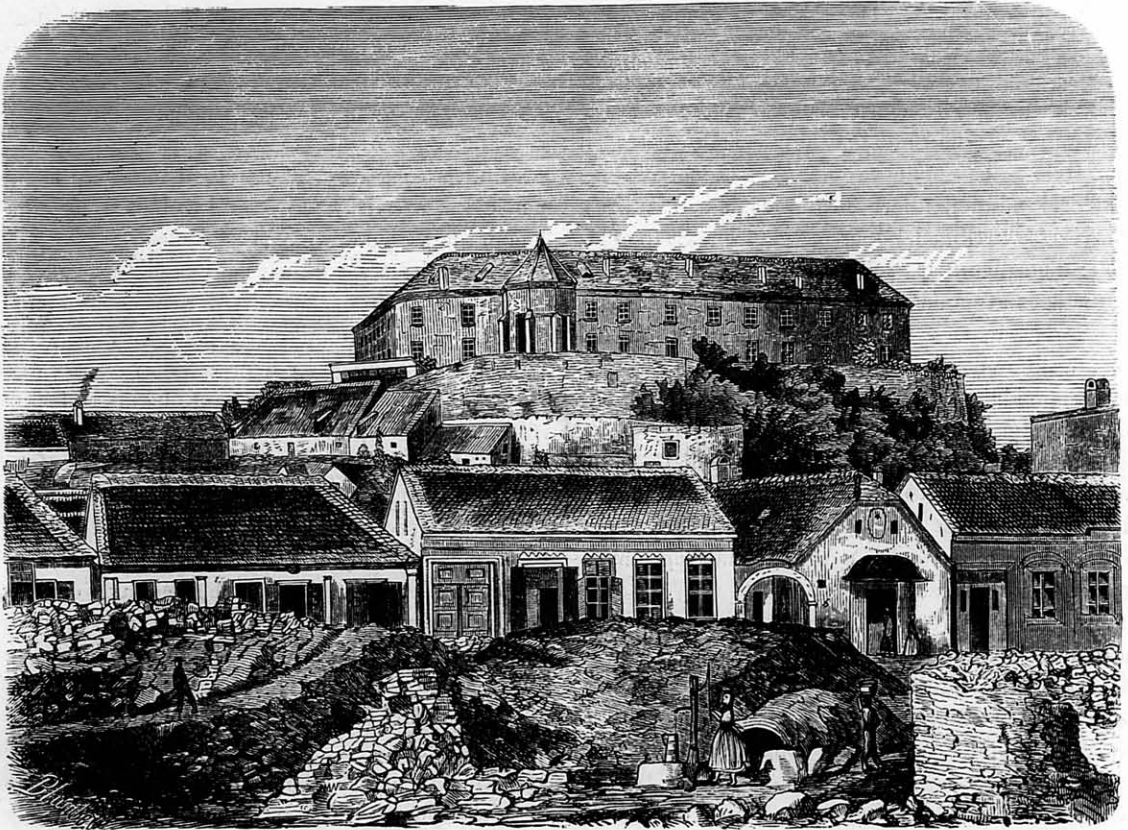
Nem kell ám azt hinni, hogy csak a gazdagok és mandarinok rendeznek ily fényes gyászmeneteket; a szegény munkás egész éltén át szívesen koplal, csak hogy szép temetése legyen és a koldusnak, ki érzi halála közeledtét, leginkább sikerül az által szerejni magának bő alamizsnát. ha mondja, hogy nincs miből magának tisztességes koporsót vennie.

A magas személyek temetési rendkívüli fitogtással mennek véghez: mindazon tárgyakat, melyeket az illetők az életben használtak, elől viszik, így a butorokat, egyenruhákat, fegyvereket, a viselt méltóságok jelvényeit; több ezer ember kíséri a halottas kocsit, azonban katonát ezek közt soha sem látni, még a katona mandarinok temetésén sem.

Pekinben nincs köztemető. Az igen nagy és esetlen koporsókat oly burokkal vonják be, mely teljesen légzáró, ennél fogva minden alkalmatlanság nélkül tarthatni a koporsókat hosszabb ideig, még házakban is. A gazdag néha, valóban is lakásának valamelyik szobájában tartja azok holttestét, kiket szeretett. Azonban általánosabb szokás vidéken a család birtokában levő kert közepébe temetni el a holtakat. A mi a szegényeket illeti, kiknek egy talpalatnyi földjük nincs, azok koporsóit valamely elkülönített helyre rakják, vagy Pekin árkaiba dobják. Midőn az ember a khinai nagy városok környékén járkal, szeméit meglepi a mezőn elszórt sírok nagy száma. E sírok kis kupos, cukorsüveg alakú dombokat képeznek, zöldelő pázsittal borítva s szomorú füzekkel, gyalog-

fenyő s más zöldfákkal körülvéve. A koporsókat lapjokkal a földszíneire fektetik (nem ásnak gödröt), és kis földhalmot emelnek fölébe, hanem a nagy szárazságtól kísért esőzések lemosják a földet, szétbontják a burkolatot, szétrepsztik a koporsó fáját s áztán a hullák a szabad légen rothadnak el, mi nem kevésé undorító látvány, de mit meg kell szokni az embernek Khinában. A kormánynak semmi gondja sincs rá, hogy a halálnak ezen gazdátlan jószágai eltávolittassanak, melyek pedig egyaránt ijesztők a szemnek s ártalmasak a közegészségnek. Némely városban ál-

A nő helyzete Khinában szolgálai. Van egy közmondás, mely szerint: *a fiatal lány szülőinek, a nő férjének, az anyja fiának van alája vetve. A nőt a férfinál alsóbbrendűnek tekintik*; a leány születése szerencsétlenség a családra nézve, melynek csak terhére lehet, minthogy férjhezmentéig elzárva kell tartani, s minthogy semminemű keresetet sem üz, nem is foghatja kártalanítani szülőit azon költségekért, melyeket nekik okoz. A szegény leány az atyai házba csukva éli napjait, nem szabad a családdal együtt az asztalnál ennie, mindenki szolgálóként bánik vele, s ennek köte-

A siklósi vár. (Menzel L. fényképe után rajz. Blumberg.)Lásd szövegét az 515. lapon.

litólag léteznének emberbaráti egyesületek, melyek a szegények eltemetéséről gondoskodnak, hanem a mit mi e tárgyban biztosan megtudtunk, az nem egyéb, mint bizonyos vállalkozók abbéli üzlete, hogy meglehetősen magas díj lefizetése mellett — az ut közben elhalt kereskedők, vagy távoli vidékekről jött gazdagok holttesteite célra elkészített helyen őriztetik, mignem az illető családok viszsza nem követelik s nagy költséggel el nem vitetik.

A házasságot korántsem ünneplik oly nagy pompával, mint a temetést.

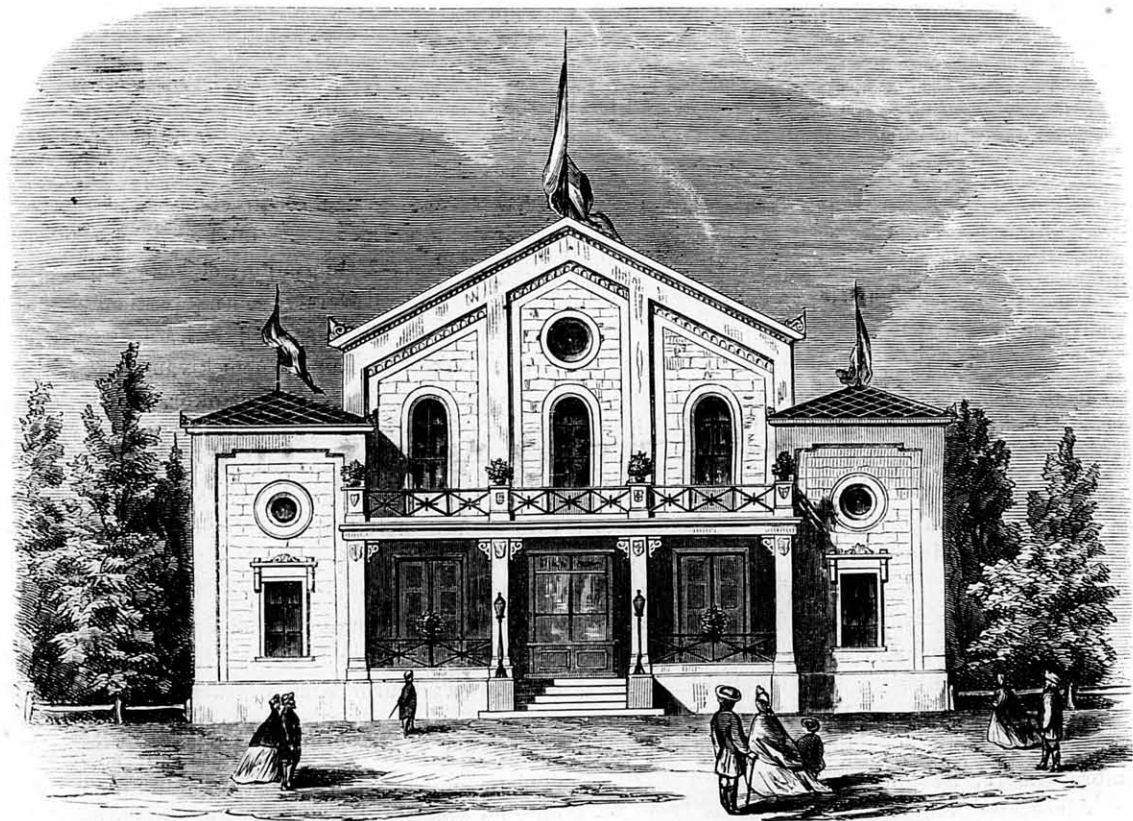
lességeit kénytelen teljesíteni. Egész neveltetése abból áll, hogy megtanulja kezelni a tüt s elkészíteni az ételeket. A kormány, mely a nevelésügynek oly nagy fontosságot tulajdonít, s mely oly nagy gonddal nevelte az iskolák és nevelőintézetek számát, nem gondolt a nőnemű gyermekekre. A nő atyjának, bátyjának vagy férjének tulajdona. Még polgári állása sincs. Férjhez adják a nélkül, hogy megkérdenék, a nélkül, hogy megismertetnék vele jövődöbeli férjét, sőt a nélkül, hogy csak nevét is megmondanák.

A gazdag khinaiaknál a férjhezment nők kizá-

rólág a női lakosztályba száműzvék. Azon ritka esetekben is, midőn férjök megengedi, hogy nő társaikat vagy rokonaikat meglátogassák, csak teljesen elzárt hordszékekben mehetnek ki. A fő-rangu khinaiak nagyon féltékenyek a nejeiket illető minden dologban, kiket elkülönzött lakosztályokban tartanak. Az európai diplomatia egyik tagjának sem volt lehetséges, dacára a napontai érintkezés és bizonyos fokú meghittségnek, mely köziök s a mandarinok közt létezett, azok nejeit vagy lányait láthatni, sőt még a család öreg tagjait sem. A háboru folyama alatt midőn az eu-

tak mégis az európai alakokkal, és a hódítás utolsó időszakában, valahányszor a katonai zenekar végig vonult az utcákon erőteljes dallamait hangoztatva, mindannyiszor kis kacsók tüntek elő az ablakokban, felnyitották a függönytet, s csinos hosszú fekete fürtös fejcskék kandikáltak ki a zenét hallgatni.

A szegényebb néposztálynál ez nincs így: a nők fedetlen arccal járnak s némi szabadságnak örvendenek, mely azonban drágán van megvásárolva azon terhes munkák árán, melyeket végezniök kell. Ezen boldogtalan teremtmények, kik

A balaton-füredi szinkör. (Frey és Gerster tervrajza után rajz. Haske.)

rópai tiszték. gyakran a legovottabb szobákig is hatoltak, hogy katonáikat elszállásolhassák, a fiatal nők szekrényekbe vagy ruhahalmazok alá voltak rejtve. Azonban lassanként megbarátkoz-

férjeiknek teherhordó állatul szolgálnak, husz éves korukban már tompultak, görnyedtek, vénék és csunyák.

A balaton-füredi szinkör.

Hogy Balaton-Füreden, hazánk egyik legnevezetesebb fürdőhelyén, hol a szellemi és vagyonaristokrátiának, a közép birtokos osztálynak, —

közügyeink e buzgó előharcosainak — ugy szólván nyárj fészke volt, már a boldog multban szükség volt színházra, megmutatta halhatatlan Kisfa-

ludy Sándorunk, kinek ügybuzgósága s nemes törekvése a „hazafiság a nemzetiségnek“ feliratu színházat emelé.

Csakhamar belátták e furdót látogatók, hogy itt a szabad lég legnagyobb kincs; hogy azon órák, melyeket sötét falak közt, izzasztó légkörben töltenek, habár a művészet- és szellemnek vannak szentelve, az egészségre nézve elveszvék.

Mi volt természetesebb, mint egy nyári színház felállítását indítványozni közadakozás utján.

Az indítványt meg is tette 1845-ben gr. Zichy Ödön, mely nyáran egyik legnépesebb saiona volt Fürednek, s elnöklete alatt tanácskozmány tartott, azon jó eredménnyel, hogy 500 frt p. iratott alá ez ügy érdekében.

1846-ban már állt a kőfallal kerített szinkör, legelőször is Latabár E. szinigazgató útján fel falain lobogóját s belsőleg berendezvén azt.

Jó volt e szinkör akkor, midőn vihar nem jött, eső nem esett; de mihelyt az idő szeszélye a művészet és műzsák óráját ily véletlenekkel meglepte, azonnal pakolni kellett a közönségnek; a játék félbe szakadt, és sokszor még az egészség is kockára volt téve.

Ismét visszavonult a közönség a régi színház zárt falai közé, míg a szinkörben legfeljebb kötél-táncosok és kócrágók mulattatták az alsóbb néposztályt.

1860 szintén egy volt a legzajosabb idények közül; ekkor a szinkör ügye ismét új lendületet nyert gr. Zichy Manó hazafias és lelkes törekvései következtében. A furdőközönség nagy része tanácskozássra meghivatott a gróf elnöklete alatt, s elhatározottat a szinkör tovább építése közadakozás utján. E gyűlésben kikiáltott közakarattal építészeti igazgatónak Écsy László felügyelő, s bizottmány alakítottatott következő egyénekből: Ambró Albert, Asbóth Ede, b. Bánffy Pál, Bércay János, Bay Sándor, Békássy Lajos, Blum János, Écsy László, gr. Erdődy Károly, Fáy Gusztáv, Gaál Bertalan, Grabovszky Szilárd, Grolmann Ede, Hegedüs József, gr. Hunyady Vilmos, Hurai István, Inkei Ádám, Janicsári Döme, Jankovich László, Jókai Mór, Jónás Dávid, Koller Ignác, Komlós Antal, Krisztián Pál, Kun Aladár, Lázár Mihály, Mezösy László, Milkovics Antal, Molnár György, Nagy Gedeon, hg Odeschalchy Gyula, Orzovenszky Károly, Pfeffer János, Politzer és fia, b. Rudics József, gr. Somssich József, Steiner Bernáth, Szalatkay György, gr. Széchenyi Gyula, Sonnenberger József, gr. Zichy Manó, Zoltán Béla, Valbach Mór.

Écsy László, mint építészeti igazgató, fő köte-

lességének tartotta az építés mielőbbi folytatását, s 1860. szeptember 10-én a munkába bele is kaptak, mely oly gyorsan s célszerű intézkedések közt haladt, hogy 1861-ben már a szinpad, a színészek számára 10 szoba s 2 konyha tető alatt voltak, s ez év július 7-én benne meg is kezdte az előadások sorát Pázmán szinigazgató társulata a „Becsület-szó“-val, mely alkalommal Munkácsy Flóra Fellekiné is közreműködött.

Még mindig maradt teendője az építészeti bizottmánynak. A nézőközönség helye fedve nem lévén; még ez évben, az esők, szelek folyvást háborgatták, zaklatták, s így ezt is tető alá kellett venni.

A bizottmány újra összeült s elnökének megválasztá b. Bánffy Pált; alválasztmányi elnöknek Grolmann Edét; színházi főigazgató és pénztárnoknak Écsy Lászlót, választmányi tagoknak: Krisztián Piust és Szalatkay Györgyöt; jegyzőnek Huray Istvánt. A szinkör tökéletes bevezését elhatározta, a tervekészítésre több szakértő építész fölkért s országsszerte gyűjtőiveket bocsátott ki.

A tervek közül Gerster és Frey pesti építészeké fogadtatott el, kik a szent ügy iránti tekintetből fáradozásukért semmi díjt nem kívántak.

Most már készen van a szinkör, izletes homlokzatával, szép páholsorával (18 rendes és egy udvari páholylyal), karzatával oly stylben, annyira célszerű beosztással, hogy e szinkör nagyobb városaink némelyikének is becsületére válnék, s itt jelenleg Bényei István jeles szintársulata működik.

Meg kell még említenem az építészet körüli fáradozásokban Vizer János és Holesz Ferenc ácsmestereket; Sturm Károly asztalos és Fröhlich István kőműves mestereket. De különösen a derék Écsy Lászlót, ki a szép furdőhelynek több épületei építése után itt is megmutatta, hogy a mily hü szolgája az uradalom és közönség érdekeinek, ép oly hazafiai szeretettel működik nemzeti ügyeinkért, mert az egész szinkör létrejöttének ő volt egyik vezető lelke.

Még azt kellene felhoznom: mennyi összeg gyűlt be? mennyibe került az építkezés?

De a gyűjtőivek nagy része kint a közönség kezén lévén, beérkeztökig a számítás el nem készíthető, mely annak idejében lapok utján lesz értékre adva a t. közönségnek.

Most tehát áll a szinkör.

Szép homlokzatán három nemzeti lobogó hirdeti: mikép a művészet, a szellem számára újabb tért hódított meg a hazafiai lelkesedés, melyen színészetünk buzgó papjai zengik édes nyelvünket.

Hirdeti, hogy a gazdag aranyain, a szegény ve-rejtékén emelé e templomot, megmutatni: hogy az egyetértés, a „szép“ és „nagy“ iránti közakarata

súlyos napok, csapások terhei alatt is bir lelk e-sedni és áldozni hazai közügyeinkért.

Roboz István.

Az eyzies-i barlang.

Az eyziesi barlang a szomszéd Beune patak színét 112 lábnyival haladja meg. Nyílása elég nagy arra, hogy a barlangot egész terjedelmében világossá tegye. Hosszusága a nyílás irányában 28, legnagyobb szélessége 19 lábnyi, s ugyanennyire tehető középtájon magassága.

A barlangban van számos kova és szirtdarab, melyek idegen helyről kerültek ide, mert környékén s a Beune patakban nem találhatunk. A kovák közt vannak meglehetősen nagyságúak, s a gránit darabok némelyikén lapítás, gömbölyítés s a kivájt közép mélyedésen ismételt surlódás jelei láthatók; de az elmélyedés sokkal csekélyebb, mint hogy mag-örlésre szolgálhatott volna, azért valószínű azok véleménye, kik e köveket gyújtó eszközöknek tartják. A délamerikai vadak közt most is szokás, hogy a gyulékony fadarabot kisebb kö-nyílásban gyorsan és addig forgatják, míg lángra nem lobban.

Közel a nyiláshoz, a szikla mentében ujjabbkori építmény nyomai vannak; mely istálló lehetett, hol két, sziklába vésett étető-vályu még látható, mi arra mutat, hogy e barlang későbbi időkben is használtott.

A barlang fenekén kemény mész- és homokkövegylet terül el, s ebbe temetvék a csontok, a kova-eszközök, a k-öszeletek, a pala-lemezek s az eltérő, idegen szirt-törédek. E kemény kéreg rétegenként felszedetett, s gazdag tartalmából ki-tűnt, hogy a nagyobb csontok, hihetőleg a velő kiszedésekor, rendszeren felhasították; míg a gerinc-sigolyák, s a kisebb láb-közép és a láb-ujj csontok természetes rendben követték egymást; mi azt látszik tanusítani, hogy e barlangok ős lakói, kik oly gondosan kiszedték a csontvelőt, nem igen kedvelték az izek közti porcokat, s tán még azt is lehetne következtetni, hogy nem voltak házi ebeik, mert ezek aligha érintetlenül hagyták volna a porcokat és kisebb csontokat, pedig még a madár csontok is épen találtattak, általában a csontokon nem tűnt fel sehol rágás nyoma. *)

Annyit a csontok helyzetéből mindenesetre következtethetünk, hogy az állattestek egy része

*) Steenstrup tanár a balti tenger partjain, az ujjabb kőkorszak kisebb csontjain ellenkezőt tapasztalt, s ebből a házi eb jelenlétét következtette.

érintetlenül hagyatott, midőn az ős lakosok távoztak, vagy bármi okból tán hirtelen elmaradtak, s hogy ez esemény után a barlangnak soká laktalan-nak kellett maradnia, különben a csontok természetes helyzete zavartatott volna, s a beszivárgó mésztartalmu víz nem lett volna képes a csontokat, a kova-eszközöket, a tüzhely körüli hamut és szénmaradványokat mészkéreggel bevonni, mely elvégre több hüvelyknyi vastagságban a barlang fenekét ellepte, s ez által a csontokat megőrizte a korhadástól, megóvta a későbbi lakók rombolásától, kik hosszú szünet után ismét elfoglalták a barlangot, s nem is gyaníták, mi rejlik a kemény mészkő-talpatzat alatt.

Azokat, kik nem tartják valószínűnek, hogy az emberek ennyi állatmaradvánnyal együtt lakhat-tak volna, figyelmeztetjük az esquimauxokra, kik Hans Egedes dán térítő állítása szerint, téli tanyáikon még most is összehalmozzák a hal- és emlős-maradványokat, s kényelmesen érzik magukat azon büzben, melytől a mívelt európai viszarriad.

Az eyzies-i barlangból kiszemelem a nevezete-sebb tárgyakat. Találtott számos kova-eszköz, s különösen sok eredeti kova darab (blocs matrices), melyekből ütés által az eszközök és fegyverek készültek; ott voltak a felig kész eszközök, a letört kova szeletek; jele, hogy e tanya műhelyül is használtott.

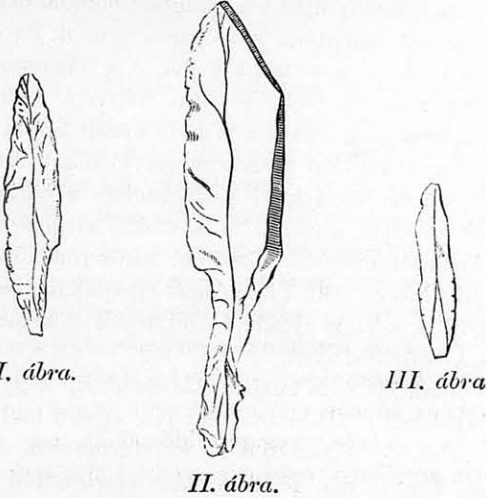
A kö-kések éle mindkét oldalon gondos és ügyes csipkedés által eszközöltetett; a lapos szélek be-felé vastagodnak, s a közép-magasság egyenes vonalban fut keresztül a késhegyig; míg ellenkező végén, a kés egy harmada fogantyúvá alakított (I. ábra).

Voltak egy élű kova-kések is, melyek alantabb mindkét oldalon fogantyúval végződtek (II. ábra), némelyek kisebb szuró vagy furó eszközül (III. IV. ábra), mások nyélbe helyezve, fegyverül szolgálhattak (V. ábra). És itt megjegyzendő, hogy e kova-eszközök egytől egyig ütés és törés által készültek; szándékos sikárlás nyoma nem látszott sehol, tehát a régibb kö-korba helyezendők; mert a sikárlás mindenütt haladásra, az ujjabb kőkorra mutat.

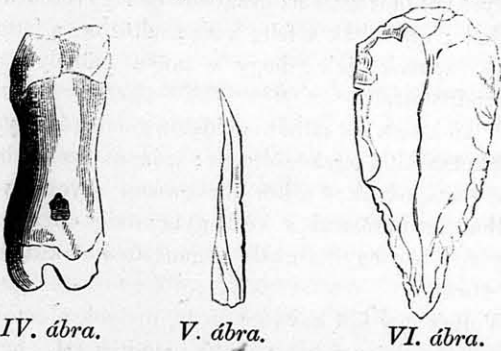
A kovakészítmények közt iramszarvból talál-

tatott számos több élű nyílfe és egyéb kisebb eszköz; például egy vékony, hegyes, átlukasztott tü idomu szer, s egy lábuj csont, melyen közel a lábközépig izhez lyuk furatott, s ez hihetőleg sipul használtatott. (VI. ábr.) Hasonló sip került már az elhírt aurignaci sirbarlangból is.

Egyébiránt az eyzies-i barlang legnevezetesebb leleményei közé két varlás-pala kötöredék sorol-

landó, melyek lapos fölépen a történelőtti ember művészi tehetségét is megkísérté. Az egyikre kováccsal vagy kristályhegygyel, mert ennek is vannak e korban nyomai, állatfő karcoltatott, s ehez közel egy önálló szarv ábrázoltatott. A fő, szándékos sikárlás következtében igen határozatlan, de ha az említett szarv a főhöz tartozik, akkor Milne-Edwards véleménye szerint, ez állatot tán jávor-

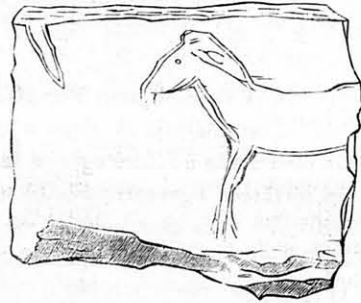

gimnek lehetne mondani. A másik vésvény sokkal határozottabb, s valószínűleg füevő szarvas állatot ábrázol, de hátulso része ennek is hiányzik (VII. ábra).

Csont faragványokat, iram-szarvra vésett cifrázatokat, állat és ember alakokat, miként utóbb látni fogjuk, birunk már e korból; de kő lapon, az említett két példány, eddigelé az egyetlen.

Az állat-maradványok közt legszámosabbak az

iram csontok. E fajnak kora és kihalása Közép-Európában még kétes. Vannak kik állítják, hogy Galliában és Germániában, a római uralom alatt is honos volt; miután Caesar emliti, bár csak halomlás után, hogy ez állatok valahol a hercyniai rengetegben élének, melynek vég határára hatvan napi utazás után sem juthatott el senki; de nem valószínű, hogy az iramlétele Közép-Európában ilyen késő időkre terjedett volna: mert a gallusok pénzén nincs sehol ábrázolva, mert a római cirkusban, hol a legtávolabb eső birodalmak állatai is szerepeltek, nem tűnt fel soha, mert a régi celta sírokban, hol a szelid állatok mellett, többnyire vad állatok csontjai is találtak, nincs semmi nyoma, sőt még a síkált kőeszközök korában, a svájci tó-tanyákban sem találtak iramcsont; azért nem alaptalan azok véleménye, kik Közép-Európában e faj kihalását jóval tulhelyezik a történeli időknél; bár nehéz volna meghatározni: ha emberek által irtattak-e ki? vagy ha éghajlati változatok miatt vonultak-e vissza az éjszaki ős honba? —

VII. ábra.

Annai kétségtelen, hogy a multban e hasznos állatok messze tulterjedtek a jelenkori határon, hogy Közép-Európában is seregenként éltek, s hogy az iram vadászat kedves foglalkozása, életszüksége volt az ős-embernek. Van erre példa az eyzies-i barlangban is, hol a mészkő-vegyületben találtak egy, kova fegyverrel átlőtt vagy átszurt iram-csigolya, melyben a beható fegyver hegye is megvolt, kár hogy kiálló része, ásatás közben letört, s a kováhamazban elveszett.

Az iram után, szám szerint legtöbb az ökor, a ló, zerge és havasi vadkecske-csont; a közönséges szarvas alig jelentkezett; s az elefántot néhány őrlő-foglemez, s egy agyar-töredék képviselé, melyen emberi kéz nyomai voltak láthatók.

Ritkasága miatt különös figyelmet érdemel azon lábközépig csont, mely hatalmas macska-fajnak volt sajátja (*Felis spelaea*), s ugyanazon rovatokkal és metszvényekkel van ellepve, melyek a tápúl használt állatok csontjain találtak. E faj, az emberrel együtt élt legrégebb állatok közé sorolattik; de

még kétes, ha azon thessaliali oroszlánokhoz tartozik-e, melyek Herodotus szerint, Xerxes táborát megtámadták, s az állatok közt annyi kárt okoztak? Mások a bengaliai tigrissel mondják rokonnak; míg Falconer*), ki e téren tekintély, úgy vélekedik, hogy a negyedik korszakban élő európai Felis spelaca, valószínűleg az éjszak-kinai tigris fajnak egyik ágazata.

A számos madár és halcsont közt nem volt mi különös említést érdemlene. Az emberre vonatkozólag csak két csont találtatott, egy metsző-fog, s

egy állcsont töredék, mely színben és ásatagi jelvényeiben hasonló volt a többi csonthoz, s ez minden, miből azt lehetne következtetni, hogy ős időkben került a barlangba.

Az egyptus-i barlang csontjaiból és kova-eszközökből a tudós gyűjtők érdekes példányokat küldöttek Párisba, Londonba, Pétervárra, Bécsbe. Megemlékeztek-e hazánkról? Pesten csak akarni, kellene, s a külföld örömmel szolgálja.

Rónai Jácint.

Egy hét története.

— Augusztus 9. —

Akárhol járunk most, falun vagy városban, fényes szállodák előkelő társaságaiban, vagy a külvárosi csapszékek szegény népe közt, mindenütt a jobbra fordult idő élénk fuvalma csapja meg lelkünket. A közélet szelleme már is fejlődik, mozog közöttünk, még ugyan láthatatlanul, mint némely folyam, mely egyideig a föld alatt fut, de közel van ahhoz, hogy előtörjön, és a szabaiban — napfény és friss pázsitok közt — folytassa mindig szélesbül pályafutását.

Nem rég olvastam valahol, hogy Pompéji romjai közt egy szökőkutat találtak. A mint a csákány utósó csapása elhárította a földréteget, a majdnem két ezredéves forrásból egyszerre felszökött a legtisztább s legfrisebb vizsugar a halottak városában.

E szökőkút elég jó képe a magyar közszellemnek. Néha egy-egy kitörés után a tűzre jövő hamu, szemét és kártevő láva eltemeti ezt is, de csak eltemeti, és nem szárítja ki. Gyakran sok idő elfolyik, míg e teher folyvást rá neheztül, meggátolja mozgásában, s föld alá kényszeríti tiszta sugarait, — de jönnek a jó munkások, elhárítják a sok veszteséget okozott kemény és alkalmatlan körtegeket, s a csákány utósó csapására (például egy országgyűlési összehívásra,) a szökőkút újra előbukkan, a napfényben csillog, és hányja — mint régen — üdítő és termékenyítő vizsugarait.

Életrealóságunkat semmi se bizonyíthatja — és semmi nem is biztosíthatja — jobban, mint ez elpusztíthatlan közszellem.

Szomorú, meddő, tétlenségre kárhordatott időkben, gyakran legjobbaink is szemünkre veték, hogy hamar csüggedünk. De szintén igaz, hogy

hamar is ébredünk, s kedvező viszonyok közt visszanyerjük régi elevenségünket. Földjeinken mindenütt látható egy magas virág, mely boruban, este és éjjel lehajtja fejét, de mihelyt jó a hajnal s vele a napvilág, azonnal fölemeli az és a fény felé néz. Ez a napraforgó, melynek természetét osztjuk, tán mivel egy földből táplálkozunk.

Néhány hó előtt még csak keserű élekekkel gondoltunk a „kévék“ megígért időszakára, most ellenben mindenütt remény, pezsgés, önbizalom és tevékenység lelkesíti az embereket. Már a küszöbön úgy érezzük magunkat, mintha benn voink az ígért földében.

A zászlók még nem lengenek, de föliratai már minden ajkon forognak. Esmék és nevek, melyek ez eszméket képviselendik, éltetés tárgyai, mihelyt négy-öt ember valahol összejön.

Nem találkozhatunk senkivel, ki meg ne kérdeje, ki az, a kit mi éltetünk? E csöndes és üdvös mozgalom képezi most nemcsak a főváros, hanem az egész ország főtörténetét, mely nem csupán a politikai világ, hanem a társaséletnek is elfoglaló története.

Szerencsére, majd mindenütt oly nevekkel találkozunk melyek méltók tiszteletünkre és bizalmunkra, úgy hogy — a hol versengés foly is, — semmiesetre sem az ügy fog vesztetni, hanem legfőlebb is egy-egy párt, mely a jó célra nézve nem különbözik a másiktól.

Természetes, hogy a mindig áradóbb pezsgésben néhol komikus jelenségek is fordulnak elő. Nemcsak a hős Macbetnek, hanem igénytelen apró emberkének is, kik midőn az okosak hallgattak, egy-egy kis dologból szörnyű nagy lármát tudtak csapni — megjelent a nagyravágás boszorkánya, csábító hangon kiáltva: „üdv neked, leendő képviselőnek, üdv neked, a jövő egyik hazaatyjának!“ — Baj, ha hittek az éjszaka e biztató tüne-

*) Dr. Falconer, januárius 19-én, 1865-ben, élénk részt vett a londoni Royal-society gyűlésén; minő érdekléssel kísértem szavait, — az utolsókat! Januárius 31-én, a tudomány nagy veszteségére megszünt élni.

ményének! Az éj oda van, a boszorkány eltűnt a nap jöttére, s a ki hitt hangjának s utána indult, most benn van a kinevettetés és kudarc iszapjában. Gázoljon ki belőle, a hogy tud, s tanulja meg, hogy az önámításnak van a legfulánkosabb Nemessé, mely kacagva büntet.

Kiket jelölt ki a fővárosi közvélemény, s kikre nem gondol, a kik magukra tán igen is nagy bizalommal gondoltak — ennek elsorolása 'nem tartozik e tárca körébe. Itt csak azon folyvást emelkedő közletről lehet szó, mely most mindent körül foly, és a nap egyéb eseményeit háttérbe szorítja.

De a következő napok ünnepei még is ki fognak emelkedni a hétköznapok történetéből. A haza művészei egyenlő buzgalommal csoportosulnak a zenede körül, mely századnegyedes ünnepét tartja. Liszt aug. 8-dikán érkezett meg egyházi ruhában s veje, Bülow, azóta már szintén itt lehet. De a mi még imposánsabb, az ország minden részéből ezereket száz dalár indul bebizonyítani, hogy „a dal hatalom.“

A műsor, melyet a bizottság megállapított, nagyon érdekes.

Tizenötödikén este Liszt „Szent Erzsébet“ oratoriumát s Erkel új „Hymnusát“ a „Dózsa György“-ből fogjuk hallani a redout-teremben, s egy prólógot, melyet Munkácsy F-né asszony szaval. Tizenhetedikén d. e. tíz órakor ugyanott Volkmann ünnepi nyitányát, Reményi „hegedű concert“-jét, Händel „Alleluja“-ját, Liszt „Dante“-symphoniáját, Mosonyi „nagy karát“, L. Hollósy Kornéliától egy népdalt, Carina Annától „Sappho“-t, s Liszt „Rákóczy-induló“-ját, e merész átiratot, melyre — mint tisztelői mondják — Berlioz után csak egy Liszt vállalkozhatott. Huszadikán a városligeti nagy dalár-ünnep lesz, hol 50 dalárda fogja előadni a „Kölcesy“-féle hymnuszt, Mendelsohn „ünnepi énekét a művészekhez“ s Liszt „vértezett dalait“. E napok közben üdvözleti fogadásokat, kirándulásokat és disztrakomákat rendeznek. — Szóval még egy pár nap, s aztán a zene árjában fogunk uszni, s lesz multság, ismerkedés, lobogó zászlók, idegen arcok, hosszánák Liszt abbé tiszteletére, ölelések s hegyen-völgyön lakodalom.

„Szent Erzsébet“ oratóriuma, melyről az ünnepek rendezői már is hivatalos lelkesedéssel beszélnek, kétségkívül az ünnep főeseménye lesz. E szent királyleányunk (II. Endre szülöttének) történetét és legendáját nálunk elég sokan ősmérik. A költő, Roquette Ottó, ki a szöveget írta, vett valamit a történetből, s valamit a legendából is, de

főképén képzelmeire bízta magát, hogy a zeneköltő számára minél hatásosabb helyzeteket irhasson. Az első rész egész ünnep, midőn Erzsébetet Thüringiában a tartományi gróf nejeként üdvözlik. A másodikban Erzsébet angyali jósága van festve, midőn a szegényeket segíti, s kötényében kenyérdarabokat hord, melyek egy alkalommal, haragos férje előtt, rózsákká válnak. A harmadik részben a rajongó kereszties vitézekkel férje is eltávozik, s itt a magára hagyott nő fájdalommal van hangokba öntve. Majd, midőn férje távol földön meghal, Erzsébetet férjének gyűlölködő anyja elűzi magától. Ugy bolyong, mint egy koldusnő, s csak az ima vigasztalja. Távoli magyar hazája után sovárogo, míg a „diadalában ujjongó“ tartományi grófnő várát vihar, szélvész és villámok pusztítják el. Majd Erzsébet halála következik; a szegények áldják, az égből szellemek hívják magukhoz, az örök fényesség nyilni kezd előtte, s úgy száll el e földről, mint egy sohaj, egy lehellet, vagy egy virág illata. A záradékat a szent király-lány sirbátétele és apotheosise képezik. Jó a császár, udvarával, a püspökök és népek, gyászinduló és szomorú háláénekek zengenek:

Nova novis lex illuxit,
Nova stella, quem produxit
Nobilis Hungaria.

A zeneköltő — mint mondják — igen magas-tos életet adott e szövegnek. Régi dallamokat is szőtt bele, melyek közt egy ódon magyar templomi ének „Szent Erzsébet asszony életiről“ minket különösen fog érdekelni. Ez egyik ereklje, melyet Liszt most egy ragyogó és széles keretbe foglalt. Átalában örömet biztatjuk magunkat, hogy néhány nap múlva a valódi művészet ritka élvezetében fogunk része sülni. Egy forrás lesz ez a pusztában szomjazoknak.

Igaz, hogy a színház, melynek zenei igényeinket is ki kellene elégítenie, már két hete megnyílt, de úgy látszik, csak azért nyílt meg, hogy az emberek ne nagyon járjanak bele. Mi is vonná őket . . ? — régi művek, gondtalan előadással, harmadrangu színésznők előtérbe tolása, s oly opera, mely akár vig szövegű, akár nem — mindig szomorú! Ne csodálja hát az olvasó, ha eddig még nem emlékeztünk róla, dacára hogy minden este nyitva áll; de hasonlít az unalmas szónokokhoz, kik bár mindig beszélnek, még sem mondanak semmit, s ezért figyelem nélkül is maradnak.

Mikor Sardou Victorien „Les Ganaches“-ai divatban voltak, valaki, nem lehetvén visszaadni a cím értelmét, képekkel magyarázta meg. Ha — úgy mond — egy teremben, mely divatszertileg, iz-

léssel és diszszel van butorozva, találunk egyetlenegy ódon szabású ócska széket, asztalt, mely nem illik oda, kéri a többi közül, az — ganache.

Ilyen ganache-ok foglalták el most a nemzeti színházi igazgatás legfontosabb polcait. Kirinak a mai időből, midőn mindenki tevékenyen mozog, törekszik és fárad. Az idő eddig kedvezett nekik, de most már minden elmuló nappal közelít a számvetés napja, midőn ide oda való futkosásokkal nem igen lehet majd kieszközölni, hogy a hírlapírók — hallgassanak. Egy hatalom — a közvélemény — fog felszólalni, és számot kérend négy esztendő mulasztásáért.

De szóljunk inkább, kiről tisztelettel szólhatunk. Jósika Miklós özvegye Marienbadból hazánkba (testvéreihez Aszódra) jő, s valószínű, hogy már meg is érkezett. E magas szellemű és nemes szívű hölgy, ki az elhunyt nagy írónak szenvedéseiben lü barátnöje, gyámola és vigasza volt, azon ritka példányképek egyike, kikkel szemközt a tisztelet egész lelkesedéssé válik. Adja az ég, hogy veszteségét és szívének bánatát az újra látott hazai föld és rokonainak kedves köre minél inkább enyhíthessék.

Vadnai Károly.

U j d o n s á g o k.

* (*Az országgyűlés tanácskozási helyiségeinek*) ki- szemelése, vagy esetleg az ideiglenes országház fölépítése ügyében aug. 9-én b. Sennyey főtárnok- mester elnökle alatt bizottmányi tanácskozás tar- tatott. E bizottmányba Ürményi József, gr. Szapáry Antal, b. Orczy Béla, Klauzál Gábor, Csengery An- tal, Hollan Ernő, több építész és városi hivatalnok volt meghíva. A szükséges kiadások fődözését ő felsége a budai vár-palota építési alapjából utal- ványozta addig is, még ez majd az országos alap- ból megtéríttetnék. E bizottmány már több helyi- séget szemle alá vett, s úgy vélekedik, a felsőház üléseire csekély változtatásokkal alkalmas lesz a muzeum-terem; alsóháznak pedig egy ideigle- nes országház lenne építendő, a mintegy 700 négyszögölnyi városi kaszárnya helyén, a főher- ceg Sándor-utcában, a muzeumparkkal szemben. A tervek elkészítésével és a költségvetéssel Ybl, Diescher, Skalnický és Wieser építészek bizat- tak meg.

* (*Az országgyűlést egybehívó leirat*) a legfel- söbb aláírással ellátva már a magyar udv. kan- celláriánál van.

* (*Liszt Ferenc*) aug. 8-án az esti vonattal meg- érkezett fővárosunkba. Egyelőre az „Angol király- nő“ vendéglőbe szállt, innen azonban a plébánia- épületbe megy át. A híres zenész egyházi ruhát visel.

* (*A zenede-ünnepélyén*) tartandó hangversenye- ken Liszt Ferenc maga fogja vezetni szerzemé- nyeinek előadásait. A nemzeti színház tetemesen megerősített zenekara, valamint a férfi és női ka- rok 500 működő művész és műkedvelő tag által lesznek képviselve.

* (*Szemere Bertalan*), ki jelenleg a budai Schwar- zer-féle gyógyintézetben van ápolás alatt, elmeza- vara miatt gyámság alá helyeztetett.

* (*A megyék.*) A magyar hiv. lap nyilatkozata szerint kormány körökben a vármegyéknek or- szágyűlés előtti feltétlen helyreállítása nem szán- dékoltatik.

* (*Országbiróul.*) mint már a kormány lapok is írják, gr. Cziráky János fog kinevezettni.

* (*A Nagy-Szebenbe ideiglenesen átvitt erdélyi kormánysszékhely*) kérdést tett a kancelláriánál, mitevő legyen, miután az ott kibérelt hivatali helyiségek ideje Sz.-Mihály-napkor lejár. Továbbra kifogad- ja-e azokat, vagy haza fog vitetni Kolozsvárra?

* (*A Margit-sziget*) tetemes részét veszély fe- nyegeti. A pesti oldalon több mint száz ölnyi hosz- su s mindenütt két ölnyi széles partrész a hullá- maktól már úgy ki van mosva, hogy beszakadását minden pillanatban várhatni.

* (*A magyar földhitelintézet*) 300,000 ftnyi köl- csönt adott Pest városának az alsó Duna-rakpart építésének tovább folytatására.

* (*A redout-épület*) Dunára néző földszintjén, diszes csarnokban állandó kiállítás fog megnyilni, virágok, termények s gazdasági eszközökből. E hasznos és szép vállalatot Girókuty és társai hoz- zák létre.

* (*Klüzél Jakab*), a redout-termek egyik bérlője, Koltai-ra változtatta nevét.

* (*Tűzvész Pesten*). Lord Sámuel épületfa-rak- tára a feldunasoron a múlt vasárnap éjjel leégett. A nagy tűz rémületesen bevilágította az éjet, s még hétfőn reggel sem olthatták el az égő zsarátnokot egészen. A kárt 80,000 forintra teszik, melyből 60,000 ft biztosítva volt.

* (*Egy új-seelandi tetovirozott vadembert*) muto- gatnak az országuton, a régi fűvészkert szomszéd- ságában. Bámulója mindig akad, sőt mióta a na- pokban egy zsebtolvaj ügyes csinyját észrevéve, az állítólagos vadember egyszerűen csak leugrott

emelvényszeről s az iparlovagot nyakon csipte, azóta némi népszerűségnek is örvend.

— (*Gyászhir.*) Erdélyből egy kitünő hazafi, gr. Lázár Mór elhunytát jelentik. Aug. 4-én halt meg 48 éves korában. Neje, Barcsai Polixena, ki néhány szelleműs cikke után az irodalom terén is ismeretes, egyike Erdély legműveltebb asszonyainak.

* (*Roppant vihar és jégeső.*) Balaton-Füreden aug. 4-én este oly vihar keletkezett, a milyenre az ottlakók még nem emlékeznek. Ezután pedig félóra hosszat szakadatlanul hullott alá a jég tyuk- és galambtojás-nagyságban. A rombolás leirhatlan. A szomszéd határok termései, szőlői szintén tönkre vannak téve.

* (*Az „Ördög piluláit“*) Nagy-Váradon is előadták, fölemelt árakkal, de kevés hatással.

* (*Vaddisznó-falkák*) pusztitják Erdélyben N. Ajtát és a szomszédos határokat, s éjjelenként a vetések között roppant károkat tesznek. A vidék nevezetesebb vadászai hajtó-vadászatot indítottak kipusztításukra, de eddig eredménytelenül.

* (*Debrecenben egy török ifju.*) Halil Mollah, fordult meg a mult héten, ki ismeretei gyarapítása végett a szultán költségén utazza be hazánkat. A magyar nyelvet, melyet folyékonyan beszél, Konstantinápolyban időző magyaroktól tanulta meg.

* (*Klapka Györgyöt*) valami 726 ft 60 krnyi követelés miatt ellene támasztott pörben okt. 4-ére a pozsonyi törvényszék elé idézik. Aligha meg fog jelenni.

* (*A Schmerling-miniszterium*) négy évi kormánya alatt husz csehországi hírlapírót ítéltek el sájtópörben. Az általuk kiállt fogsági idő 64 hónapot és 17 napot tesz, az elvesztett biztosítéki összeg pedig 10,915 ftot.

* (*A volt államminiszter.*) Schmerling ur most azzal tölti az időt, hogy, mint a prágai polgári lövészek harmadik századának tiszteletbeli főnöke, e testület egyenruhájában lefotografírozta magát, s képeit megküldi a századnak.

* (*Báró Henry Blaze de Bary*) francia író szelleműs nejtől a „Revue des deux mondes“ legújabb füzetében terjedelmes, meleg rokonszenvvel irt cikk jelent meg Magyarországról.

* (*Liszt márvány mellszobrát.*) mit Kugler Ferenc magyar szobrász készített, a napokban indították el Rómából Pestre, s a zenedei ünnepélyre ide érkezik. Ugyanakkor gipszönteteit itt is árulni fogják.

* (*Jefferson Davist*) csakugyan bünrészesnek találták a Lincoln meggyilkoltatásában, s már ki

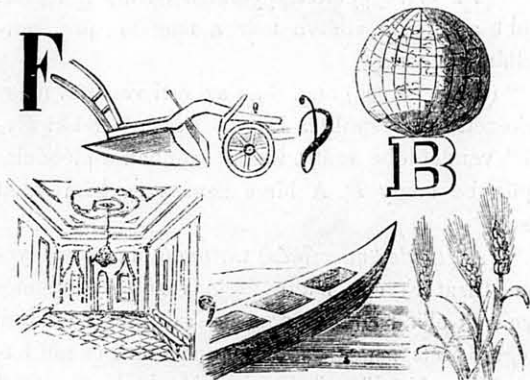
van nevezve a katonai bizottmány, mely fölötté itélni fog; kilenc tábornokból áll, s az elnökük Grant. Washingtonban új összeesküvést fedeztek föl, mely Johnson elnök élete ellen volt szöve.

* (*Miss Selina Gay,*) angol írónő, Vörösmarty „Szép Ilonkáját“ angolra fordította, s egyik londoni lapban adja ki.

* (*Crockett, a híres oroszszelédítő*), Amerikában meghalt. Épen akkor ütötte meg a guta, midőn a kalitkába lépett oroszánjai közé.

— (*Gróf Nádasdy X. Ferenc életéből.*) A volt erdélyi kancellárról írják, hogy 1838-tól fogva 1857-ig előbb ideiglenes al-, aztán szintén ideiglenes főelnöke volt a Nagy-Szebenben székelte erdélyi kincstárnak, melynek főnökét Erdély alkotmánya értelmében mindig az országgyűlésnek kellett választani, a megerősítés joga levén csak az uralkodó tetségé. Ő excoja tehát már akkor octroynak köszönhetette állomását. Hivatalos működésében páratlan munkásságot és erélyt tanusított, de jobb szeretvén és tudván németül írni és beszélni, s a magyar nyelvben kellő jártassággal nem is bírván, mindazt, a mi alkotmányos vagy magyar volt, kevésé szívelhette. Közelgett az 1846/7-ki erdélyi országgyűlés, s az octroyált elnöki szék már előre ingott az országban általános népszerűtlenségnek örvendező elnök alatt. Ő nmlga minden követ megmozgatott, hogy magát törvényes kincstárnokká megválasztassa, végre is az eredmény az lett: hogy 228 szavazat közül egyetlen egyet volt szerencsés megnyerni. Ennek következtében mondta róla egy magas egyéniség udvari beszélgetés alkalmával: no már erről is el lehet mondani, hogy egyhangulag (Einstimmig) választatott.

Képtalány.

(Megfejtése a 34-ik számban lesz.)

A 31-ik számban közlött képtalány értelme: „Káka tövén költ a ruca.“

hogyan a világ hatalmas uralkodói sem nélkülözhetnek egy kevés szabadságot, mi alatt fesztelenül mozoghassanak, a nélkül, hogy minden lépten nyomon tolatkodó tisztelgéseknek legyenek kitéve. A császárt gyakran látni gyalog a város utcáin; belép a rak-tárakba, vagy leül a sétatéren, anélkül hogy körülötte hámszáz tömeg gyülekezne. Mindenki tisztellettelenül köszön, s azzal tovább megy. Helyőrség nincs a városban, de még csak katonát sem látni. A császár lakása előtt egyetlen csendőr ül, ki a császárhoz intézett kérvényeket elfogadja. A házi személyzet hasonlóan a legnélkülözhetlenebb számszorzatotott. Eleinte csak is két hivatalos egyéniség járt a császárnál: Lavalette a belügyminiszter és a császári nyomda igazgatója, ki Caesar élete második kötetének sajtó alá bocsáttatása miatt hivott meg. Napoleon nem ad audientiákat, sokat dolgozik, nagy sétákat tesz s egyáltalán vége igen rendszeres életmódot követ, minek az is bizonyossága, hogy legjobb egészségnek örvend. Egyik vasárnap 30 terítékű lakomát adott az „új kertben“, melyhez 12 hölgy is meghivatott. A társaság a szabadban ebédel, s igen vidám volt, mihez a császár humorával nem csekély mértékben járult. A tiszteletere rendezett táncvigalmon pedig a megyefőnök nevével nyitotta meg a táncot, s három óráig ott időzött.

* *(Két bibornok találkozása a vízben.)* Rómából írják, hogy Antonelli és Merode a hosszas ellenségeskedés után végre némileg kibékültek. A dolognak különös története van. Merode kirándulást tett Civita-Vecchiából Talóba. A pápai corvette földelzetén állott egy távcsövel, ezt azonban egyszerűen elveté, hamar levetkőzött, s a kapitány és legénység ijedelmére fejjel a tengerbe ugrott. Antonelli bibornokot fedezte fel, ki ott tengeri fürdőt vett; Merode hadügyminiszter kitűnő uszó, s csakhamar a bibornok államtitkárhoz ért és a vízben mindketten kezét szorítottak, beszélgettek és együtt usztak, míg a corvette egy hajója ruhákat hozott; ezután a két ellenség felöltözött s együtt mentek vissza Rómába, a közönség nagy bámulatára.

* *(Furcsa esetet)* irnak le a párisi lapok. Egy francia paraszt szép nyulat fogván kertjében, ezzel ügyvédjét akará megajándékozni. Zsákba téve, vitte is Páris felé. Utközben a korcsma előtt kéri, mit visz? Nyulat, még pedig eleven nyulat, felel önelégülten János. De egy ital bort csak megiszik velünk, kéri egy fufangos suhanc. Meg hát, miért ne — s az atyafi leül. Ezalatt zsákjából a nyulat kilopják, s a korcsmáros kutyáját teszik helyébe. A zsákot később gyanutlanul vállára vetve, megindul Páris felé. — Az ügyvédhez beérkezve, így köszönti: Mit mondana az ur annak, a ki egy eleven nyulat hozna ajándékba? — Azt, hogy köszönöm, felel mosolyogva az ügyvéd. Itt van hát, s azzal egy állat a zsákból kirohanva, az ágy alá menekül, s ott kutyamódra ugatni kezd. Kutyá ez atyafi, nem nyul! — Teremt' utse nyul az uram, csak ijedtében próbál ugatni, de látja, hogy nem ért hozzá. — Végre kihúzzák az ágy alól a nyulat, s emberünk nagy rémültére csakugyan kutyává vált a nyul.

* *(Egy herceg rífozkodása.)* Bonaparte Napoleon

Károly herceg a napokban nevével, Ruspoli hercegnővel Stuttgartból elutazni készülvén, az indóháznál jegyet váltott. Hátamögött egy angol állott, ki a várakozást megunván, a pénztári ablakot elálló herceget angol nyelven kezdte szidalmazni. Ez nem is hederített reá, s csak, midőn a vérszemet kapott angol esernyőjével hátra dőtte — fordult meg hirtelen, s csattanósan arcul vágta a türelmetlen angolt. Ez rögtön a rendőrséghez futott, hogy elégtételt szerezzen magának, s a herceg csak a „Marquardt szálloda“ tulajdonosának kezességére utazhatott tovább. A közönség határozottan a hercegné fogta pártját.

* *(Franciaországban)* emlékpénzt fognak Lincoln emlékezetére veretni. Ez eszmét a „Phare de la Loire“ indítványozta, s a szükséges pénzt 10 centimes aláírással szerzik össze. Eddig már 25,000 aláíró van, most tehát bizottmány alakult, melynek tagjai közt van Hugo Victor is. A bizottmány, utóbbi ülésében elhatározta, hogy az aláírásokat csak akkor szünteti meg, ha 100,000 aláíró lesz.

* *(A legmelegebb napok.)* A lipcsei csillagda följegyzéseiből kitétnik, hogy századunk legforróbb napjai a f. évi július 20-diki és 21-iki napok voltak.

* *(Tüntetés a kholera ellen.)* A palermóiak aligha tudják, mi a kholera. Híre járván a városban, hogy jön a kholera, a nép összecsoportosult az utcákon, és torkaszakadtából kiabálta: „Le a kholerával!“ A főnök háza elé érve, egetverő lármát csaptak: „Nekünk nem kell kholera!“ „De még nekem sem ám!“ felelte az erkélyen megjelenő hivatalnok. A mosolyogva mondott megnyugtató azonban felbőszítette a tömeget, s válaszul követek ragadva, visszahuzódni kényszeríték a főnököt.

* *(Egy pincér mint lengyel grófnő.)* A bajor hatóságok egy 23 éves Brucker János nevű pincért nyomoznak. E fiatal ember Németország különböző városaiban Sternecka Alexandra név alatt mint nő, és pedig mint lengyel grófnő szerepelt. Udvaroltatott magának jobbra-balra, s különféle regényes szerencsétlen családi történetek s reménybeli gazdagság hazudozásával, jelentékeny összeget szedgetett föl kölcsönképen.

* *(Kétfejú kigyó.)* Wymann bostoni tanár közelebb egy tudós gyülekezethez egyszerre két kigyót is mutatott be, melyeknek két feje volt. Az egyik négy hétig élt tudós birtokosánál, kinek állítása szerint az állat jobb feje két órával élte túl a másikat. Felbontatván, kitűnt, hogy nemcsak két feje, két nyaka, hanem két szive is volt.

* *(Óriás szőlőtő.)* Dél-Carolinában, Santa Barbara mellett Montecitoban van egy szőlőtőke, mely 80 lábnyinál nagyobb tért foglal el, s melynek töve 15 ujjnyi vastag. Némely évben 6—8000 font szőlő termett meg rajta. 1780 körül ültette egy mexikói nő, ki néhány hónap előtt halt meg. E nevezetes szőlőtő termése után tartotta főnagát az egész család.

— β *(A genfi tündérbarlangok.)* Kipaille-től nem messze a genfi tón egy erdőségben fekvő roppant sziklában, három barlang van egymás felett, melyek meredek hozzájárulhatlan helyen, ugyszólván

